

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
(Ε.Σ.Α.Ε.Α.)**

**ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

***“Εξίσωση των Ευκαιριών - Καταπολέμηση των
Διακρίσεων”***

Η παρούσα Έκθεση συντάχθηκε από τον Πρόεδρο της ΕΣΑΕΑ, Γιάννη Βαρδακαστάνη, με τη βοήθεια των μελών της Εκτελεστικής Γραμματείας και των Φορέων-Μελών της ΕΣΑΕΑ και με την αμέριστη υποστήριξη της υπαλλήλου της Συνομοσπονδίας, Κλαίρης Τυραδέλλη.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Comment [11]:

Comment [12]:

Comment [13]:

«Τ' άτομα με ειδικές ανάγκες είναι αναπόσπαστο μέρος της κοινωνίας μας. Κανείς δε μπορεί να θεωρηθεί απρόσβλητος από το ενδεχόμενο ελάττωσης των δυνατοτήτων του, ούτε ακόμα και ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών. Ο περιθωριακός ρόλος και το κύρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και η έλλειψη ευκαιριών, είναι βαθιά ριζωμένα στους θεσμούς και τα κοινωνικά πρότυπα που τους περιβάλλουν. Είναι πράγματα που έχουν να κάνουν με την κουλτούρα και όχι με τη φύση.»

Μουχτάρ Άμπντι Όγκλε,

Ένας άντρας με ειδικές ανάγκες που ζει στην Κένυα.

Αυτή η Έκθεση συντάχθηκε βάσει του Άρθρου 1, Παράγραφος 2 του Νόμου 2430/96 για την *Καθιέρωση της 3ης Δεκεμβρίου ως Εθνικής Ημέρας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες*, στην οποία αναφέρεται ότι: *“Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες υποβάλλει κάθε έτος στον Πρόεδρο της Βουλής έκθεση αναφερόμενη στην εν γένει αντιμετώπιση των ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.”*

Ο προαναφερόμενος Νόμος ψηφίστηκε από τη Βουλή των Ελλήνων στις αρχές του καλοκαιριού, με αποτέλεσμα να υπάρξει αντικειμενική αδυναμία πραγματοποίησης επισταμένης έρευνας και μελέτης των θεμάτων που απασχολούν τ' άτομα με ειδικές ανάγκες στη χώρα. Στην Έκθεση αυτή γίνεται περιγραφή της κατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, επιδιώκοντας να αποτυπωθούν τα βασικά προβλήματα, να επισημανθούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες και ν' αναδειχτούν οι νέες τάσεις προσέγγισης των ζητημάτων που σχετίζονται με την αναπηρία, λαμβάνοντας υπόψη τα Ελληνικά δεδομένα και τη διεθνή εμπειρία.

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι η έγκριση των Πρότυπων Κανόνων για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τ' Άτομα με Ειδικές Ανάγκες από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) το Δεκέμβριο του 1993, έχει δημιουργήσει ένα νέο τοπίο κι ένα νέο πλαίσιο δράσης του Παγκόσμιου, του Ευρωπαϊκού, αλλά και του

Ελληνικού αναπηρικού και γονεϊκού κινήματος. Τα ζητήματα που σχετίζονται με την αναπηρία αντιμετωπίζονται πλέον μέσα από ένα νέο πρίσμα κι από μία άλλη οπτική γωνία, συνδέοντας δηλαδή άμεσα την αναπηρία με την άσκηση και το σεβασμό βασικών θεμελιωδών και αναπαλλοτρίωτων ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Συνέπεια αυτής της εξέλιξης είναι η πανευρωπαϊκή κινητοποίηση των Οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των γονιών τους, με αίτημα την θέσπιση ειδικής Ρήτρας στη νέα Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που είναι υπό διαμόρφωση στα πλαίσια της Διακυβερνητικής Διάσκεψης) για την Καταπολέμηση των Διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες κάθε μορφής και βαθμού.

Οι παραπάνω εξελίξεις έχουν επηρεάσει καθοριστικά τον τρόπο προσέγγισης των θεμάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες κι έχουν αναδείξει ότι αυτή η ομάδα του πληθυσμού βιώνει καθημερινά τις πλέον αρνητικές επιπτώσεις του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού κι ότι οι πολίτες με ειδικές ανάγκες αδυνατούν ν' ασκήσουν στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα.

Στη χώρα μας, η συζήτηση γι' αυτά τα θέματα με βάση τη νέα προσέγγιση ξεκίνησε πρόσφατα. Όμως, η ψήφιση από τη Βουλή του Ν. 2430/96 με τον οποίο υιοθετούνται οι Πρότυποι Κανόνες του ΟΗΕ, έχει δημιουργήσει το νέο πλαίσιο αρχών πολιτικής. Οι πολίτες με ειδικές ανάγκες και οι οικογένειές τους προσδοκούν ότι τα επόμενα χρόνια θα υπάρξει μια βαθιά κοινωνική μεταρρύθμιση η οποία θα εκσυγχρονίζει κοινωνικά την Ελλάδα και θα την κατατάσσει στις ανεπτυγμένες κοινωνικά χώρες της Ευρώπης.

Αυτή λοιπόν η Έκθεση, επιχειρεί ουσιαστικά να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση των θεμάτων που σχετίζονται με την αναπηρία και στην πραγματοποίηση της θεσμικής ανασυγκρότησης και της κοινωνικής μεταρρύθμισης.

-

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Σ' όλες τις κοινωνίες του κόσμου υπάρχουν ακόμη εμπόδια που δεν επιτρέπουν στ' Άτομα με Ειδικές Ανάγκες ν' ασκήσουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες τους και καθιστούν δύσκολη την πλήρη συμμετοχή τους στις διάφορες δραστηριότητες της κοινωνίας όπου ζουν. Τα Κράτη έχουν την ευθύνη να λάβουν κατάλληλα μέτρα για την εξάλειψη αυτών των εμποδίων.»

(Πρότυποι Κανόνες, Εισαγωγή)

Βρισκόμαστε μόλις λίγα χρόνια απ' το κατώφλι του 21ου αιώνα. Οι δομές, οι υπηρεσίες, οι φορείς, το 'σύστημα', αν υπάρχει όντως σύστημα που απευθύνεται στ' άτομα με ειδικές ανάγκες, βρίσκεται σε βαθιά κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική κρίση. Η ανάγκη για θεσμική ανασυγκρότηση και για εκ βάρθρων μεταρρύθμιση γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική.

Αναμφισβήτητα, ιδιαίτερα στη δεκαετία του '80, πάρθηκαν μέτρα σημαντικά για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες. Δημιουργήθηκε ένα νέο κοινωνικοπολιτικό τοπίο. Υπήρξε άρση κάποιων αδικιών και αποκαταστάθηκε σε κάποιο βαθμό μία κοινωνική ισορροπία η οποία επέτρεψε στη χώρα να δημιουργήσει και να παρέχει στοιχειώδεις υπηρεσίες.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο Νόμο 2430/96 με τον οποίο:

α/ καθιερώνεται η 3η Δεκεμβρίου εκάστου έτους ως Εθνική Ημέρα Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

β/ Παρέχεται στην ΕΣΑΕΑ η αρμοδιότητα να καταθέτει την ημέρα αυτή, Έκθεση στον Πρόεδρο της Βουλής για τα ζητήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες (βάση αυτής της διάταξης συντάσσεται και η παρούσα έκθεση).

γ/ Θέτει όλες τις εκδηλώσεις για την 3η του Δεκέμβρη υπό την αιγίδα του Εθνικού Κοινοβουλίου, αναθέτοντας στην ΕΣΑΕΑ, στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και σε άλλους Δημόσιους Φορείς, τον προγραμματισμό και τη διοργάνωση των σχετικών εκδηλώσεων.

δ/ Μ' αυτόν το Νόμο υιοθετούνται οι Πρότυποι Κανόνες του ΟΗΕ για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τ' Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, συνιστάται ειδική Επιτροπή από

εκπροσώπους των Κοινοβουλευτικών Κομμάτων, υπό την προεδρία του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας ή του αρμόδιου Υφυπουργού. Αυτή η Επιτροπή έχει ευθύνη να παρακολουθεί τις εκδηλώσεις που γίνονται για την 3η του Δεκέμβρη και να επεξεργαστεί μέσα σ' έναν χρόνο από τη συγκρότησή της Σχέδιο για την υλοποίηση των Πρότυπων Κανόνων και στην Ελλάδα.

ε/ Στο άρθρο 4 αυτού του Νόμου, έχουν θεσπιστεί διατάξεις που αντιμετωπίζουν σημαντικά και χρονίζοντα ζητήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως η επιχορήγηση των πλέον αντιπροσωπευτικών Οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, η πιστοποίηση της Αναπηρίας, η χορήγηση Προσωρινής ή Μόνιμης Κάρτας Αναπηρίας, η διαβάθμιση της τυφλότητας και της μερικής όρασης και η παροχή συνδικαλιστικών αδειών στα αιρετά στελέχη των συνδικαλιστικών οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Σημαντικές θεσμικές ρυθμίσεις για τις οποίες πρέπει να εκδοθούν Προεδρικά Διατάγματα και Υπουργικές Αποφάσεις και αυτό πρέπει να γίνει το συντομότερο δυνατό, για να μη συμπεριληφθεί ο Ν.2430/96 στον κατάλογο των κακοποιημένων ή των πλημμελώς υλοποιούμενων νόμων, ή να μην ενταχθεί σ' αυτούς που δεν υλοποιήθηκαν ποτέ. (Υπάρχει αναφορά σε τέτοιους νόμους σε σχετική ενότητα σ' αυτήν την έκθεση).

Ο Ν.2430/96 μπορεί ν' αποτελέσει τη βάση για τη μεγάλη κοινωνική μεταρρύθμιση στα ζητήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Οι Πρότυποι Κανόνες του ΟΗΕ για την Εξίσωση των Ευκαιριών μπορούν ν' αποτελέσουν την προοδευτική και προωθητική δύναμη για τη θέσπιση Νομοθεσίας Καταπολέμησης των Διακρίσεων κάθε είδους και βαθμού σε βάρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Πρόθεσή μας ασφαλώς, δεν είναι να ακυρώσουμε ή ν' αμφισβητήσουμε ή ακόμη και να υπονομεύσουμε αυτές τις πολύ σημαντικές κατακτήσεις της Ελληνικής κοινωνίας και της Ελληνικής Πολιτείας. Άλλωστε, το αναπηρικό και γονεϊκό κίνημα της χώρας έχει παίξει σημαντικό ρόλο στο να θεσπιστούν αυτές οι ρυθμίσεις. Είναι δηλαδή και δικές μας κατακτήσεις.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

«Προς τα τέλη της δεκαετίας του '60, σε κάποιες χώρες οι Οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες ξεκίνησαν προσπάθειες για τη διαμόρφωση μίας νέας αντίληψης γύρω από την έννοια της αναπηρίας. Πρόκειται για έναν επαναπροσδιορισμό ο οποίος τόνισε τη στενή σχέση που υπάρχει μεταξύ των περιορισμών που βιώνουν τ' άτομα με ειδικές ανάγκες, του σχεδιασμού και της δόμησης του περιβάλλοντός τους, αλλά και της στάσης των άλλων μελών της κοινωνίας απέναντί τους.»

(Πρότυποι Κανόνες, Εισαγωγή)

Οι παραδοσιακοί ορισμοί της αναπηρίας πηγάζουν από ένα ιατρικό μοντέλο προσέγγισης το οποίο αντιμετωπίζει τ' άτομα με ειδικές ανάγκες ως μία ειδική κατηγορία 'ασθενών', αποδίδοντας τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ως απλές συνέπειες των δικών τους ατομικών λειτουργικών περιορισμών. Πρόκειται για μία προσέγγιση η οποία, ως πηγή των περιορισμών που αντιμετωπίζουν τ' άτομα με ειδικές ανάγκες θεωρεί τα ίδια τ' άτομα, αγνοώντας την αλληλεπίδραση που υπάρχει ανάμεσα σ' αυτά και το περιβάλλον τους.

Το νέο μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας, έτσι όπως αυτό έχει προωθηθεί από το αναπηρικό και γονεϊκό κίνημα, προσδίδει στην έννοια της αναπηρίας περισσότερο κοινωνικό-πολιτικό υπόβαθρο. Πρόκειται για μία προσέγγιση όπου γίνεται σαφής διάκριση ανάμεσα στην αναπηρία και την ανικανότητα που πηγάζει απ' αυτήν. Η αναπηρία εξετάζεται σαν ένα θέμα που συνδέεται και με την 'ανάπηρη' φύση της κοινωνίας κι όχι σαν ένα πρόβλημα που αφορά μόνο τα ίδια τα άτομα και τις αναπηρίες τους.

Η βασική διαφορά μεταξύ του ιατρικού και του κοινωνικού μοντέλου προσέγγισης της αναπηρίας σχετίζεται με το που τοποθετείται το θέμα της αναπηρίας: σ' επίπεδο ατόμου ή σ' επίπεδο κοινωνίας. Το μεν ιατρικό μοντέλο εξετάζει την αναπηρία ως μία κατάσταση που έχει σχέση ή οφείλεται σε κάποια φυσική, αισθητηριακή ή νοητική ανεπάρκεια, το δε κοινωνικό, συνδέει την αναπηρία με τα εμπόδια που αναγκάζεται το άτομο με ειδικές ανάγκες να υπερβεί προκειμένου να συμμετέχει ισότιμα στην κοινωνία.

Οι διαφορετικές προσεγγίσεις της αναπηρίας οδηγούν και σε διαφορετικές λύσεις του 'προβλήματος'. Ενώ το ιατρικό μοντέλο προσέγγισης δεν αναζητά λύσεις που θα επέτρεπαν στο άτομο με ειδικές ανάγκες να προσαρμοστεί στο 'μη - αναπηρικό' περιβάλλον του, το κοινωνικό μοντέλο εστιάζει στην ανάγκη ανίχνευσης και περιορισμού των 'ανάπηρων' πλευρών της κοινωνίας και των εμποδίων που

αυτές συνεπάγονται για την πλήρη και ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Οι διαφορετικοί ορισμοί της αναπηρίας σήμερα αντανακλούν μία αξιοσημείωτη αλλαγή. Τη μετατόπιση του κέντρου βάρους του διαλόγου για την αναπηρία, τις τελευταίες 2 δεκαετίες, από την φιλανθρωπία και τη στοιχειώδη περίθαλψη, στην ανάγκη για μία αυθεντική ισότητα. Παρόλα αυτά, αν και παρατηρείται όλο και ευρύτερη αποδοχή του κοινωνικού μοντέλου προσέγγισης της αναπηρίας, υπάρχει μακρύς δρόμος ακόμη μέχρι αυτό να ενσωματωθεί στο ιδεολογικό υπόβαθρο των Ευρωπαϊκών Κυβερνήσεων και των προνοιακών τους συστημάτων.

Το κοινωνικό μοντέλο προσέγγισης καλείται να λειτουργήσει με τέτοιο τρόπο που να συνεπάγεται και να εξυπηρετεί τον προσανατολισμό της πολιτικής και της δράσης στην εξασφάλιση πολιτισμικών προϋποθέσεων, στην εξάλειψη φραγμών, στην καθιέρωση πρακτικών εργασίας και οργανωτικών δομών, που θα συμβάλλουν στην εξίσωση των ευκαιριών για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες.

Η ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΩΣ ΕΝΑ ΖΗΤΗΜΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

«Δε μπορεί κανείς να θεσμοθετήσει νομικά ηθικούς νόμους, αλλά μπορεί να κατευθύνει τη συμπεριφορά. Οι επιταγές του νόμου δεν μπορούν να μεταβάλλουν τα αισθήματα, αλλά μπορούν ν' αποτελέσουν ένα φραγμό για όσους δεν έχουν αισθήματα.»

**Μάρτιν Λούθερ Κινγκ
Αμερικανός αγωνιστής για τ' Ανθρώπινα Δικαιώματα**

Τ' άτομα με ειδικές ανάγκες αποτελούν ίσως τη μεγαλύτερη μειονότητα που σ' ευρωπαϊκό επίπεδο φτάνει τον αριθμό των 37.000.000 ανθρώπων. (Για τη χώρα μας αξιόπιστες στατιστικές μετρήσεις δεν υπάρχουν. Χρησιμοποιούμε τα διεθνή στατιστικά δεδομένα που δίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο ΟΗΕ κι άλλοι Διεθνείς Οργανισμοί).

Σε καθημερινή βάση τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες καταπατώνται σ' όλα τα επίπεδα: κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό. Δεν απολαμβάνουν τις ίδιες ευκαιρίες και τα ίδια δικαιώματα για ν' αναπτύξουν τις δυνατότητές τους στο μέγιστο δυνατό και να ενταχθούν πλήρως στην κοινωνία. Τα εμπόδια που συναντά η πλήρης και ελεύθερη συμμετοχή τους είναι πολλαπλά: φυσικά εμπόδια, κοινωνικά, πολιτιστικά, οικονομικά, πολιτικά, αλλά και εμπόδια που έχουν να κάνουν με στάσεις του υπόλοιπου πληθυσμού απέναντί τους.

Ο περιορισμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν αποτελεί τωρινό φαινόμενο. Πρόκειται όμως για μία κατάσταση της οποίας τον αντίκτυπο μόνο πρόσφατα αναγνώρισαν και αποδέχτηκαν οι Κυβερνήσεις αλλά και οι απλοί πολίτες.

Η πλειοψηφία των αντιλήψεων που υπάρχουν για τ' ανθρώπινα δικαιώματα χαρακτηρίζεται από στενότητα. Το βάρος πέφτει κυρίως σε ακραίες περιπτώσεις καταπάτησης των δικαιωμάτων, όπως η εξορία ή ο βασανισμός. Στην πραγματικότητα, τ' ανθρώπινα δικαιώματα είναι υπόθεση όλων και αποτελούν παγκόσμιας αποδοχής βάση ελέγχου της εξουσίας που ασκεί η πολιτεία πάνω σε άτομα και κοινωνικές ομάδες, αλλά και που οι τελευταίοι ασκούν μεταξύ τους. Κάθε ανθρώπινο ον δικαιούται, μέσα στα πλαίσια της δικής του διαφορετικότητας, ν' απολαμβάνει τ' ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν κατοχυρωθεί σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η ανάπτυξη του διαλόγου για τ' ανθρώπινα δικαιώματα και η αναγνώριση και προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, ώθησε τ' άτομα με ειδικές ανάγκες και τους νόμιμους αντιπροσώπους τους στην διεκδίκηση της άρσης των διακρίσεων και της εξίσωσης των ευκαιριών. Η εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περίπτωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες γίνεται με αργούς ρυθμούς και συναντά πολλές αντιστάσεις.

Παρόλα αυτά, η ευρύτερη αποδοχή του κοινωνικού μοντέλου προσέγγισης της αναπηρίας, όπου ο προβληματισμός δεν εξαντλείται πια σ' επίπεδο μόνο ατόμου, αλλά επεκτείνεται και στο γενικότερο πλαίσιο της σχέσης αλληλεπίδρασης ανάμεσα στο άτομο και το περιβάλλον του, σηματοδοτεί τα θετικά βήματα που γίνονται προς την κατεύθυνση επίτευξης μίας αυθεντικής ισότητας.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, η ισότητα για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες δεν επιβάλλεται ως ένα αίτημα που έχει να κάνει μ' επιμέρους προνόμια αλλά με βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Τα ζητήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο σύνολό τους, συνδέονται με την ανεμπόδιστη άσκηση των ανθρωπίνων και κοινωνικών τους δικαιωμάτων. Ένα σύγχρονο παγκόσμιο ρεύμα κοινωνικής κινητοποίησης και πολιτικοποίησης των ζητημάτων που σχετίζονται με την αναπηρία.

Οι Οργανώσεις των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, σ' έναν συνεχή και διαρκή αγώνα διεκδικούν την αναγνώριση και κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους στις Εθνικές Νομοθεσίες. Το σημαντικότερο μέσο για την επίτευξη αυτού του σκοπού είναι οι Πρότυποι Κανόνες του ΟΗΕ για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τ' Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.

ΟΙ ΠΡΟΤΥΠΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

«Αναπηρία δε σημαίνει ανικανότητα: η φιλανθρωπία δεν αποτελεί λύση στα προβλήματα μας. Χρειαζόμαστε ισότητα και αναγνώριση του δικαιώματός μας σαν ανθρώπινα όντα σε όλους τους τομείς της ζωής. Τ' άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν πολλά να προσφέρουν.»

**Αμπντούλ Ραχμάν Σαχάκ
Ελεύθερη Εταιρεία Κοινωνικής Πρόνοιας
για τους ανάπηρους του Αφγανιστάν.**

Οι Πρότυποι Κανόνες αποτελούν το πιο προοδευτικό μέσο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί διεθνώς για τη διασφάλιση της πλήρους απόλαυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία. Εγκρίθηκαν από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1993 και βασίζονται πάνω σε αρχές και ιδέες που προκύπτουν από το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες, προσεγγίζοντας την ισότητα με τρόπο που ποτέ δεν έχει γίνει μέχρι τώρα απ' τον ΟΗΕ, από οποιονδήποτε άλλο Διεθνή Οργανισμό ή από Κράτη-Μέλη. Πρόκειται για ένα κείμενο αρχών και μέτρων πολιτικής το οποίο αντανακλά τις διεκδικήσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες και έχει την υποστήριξη και των Χωρών-Μελών και των οργανώσεων αυτών των ατόμων και των οικογενειών τους.

Οι Πρότυποι Κανόνες δεν αποτελούν Συνθήκη γι' αυτό και δεν είναι δεσμευτικοί. Μπορούν ν' αποτελέσουν όμως, εθιμικούς κανόνες που εφαρμόζονται από ένα μεγάλο αριθμό Κρατών με την πρόθεση σεβασμού προς έναν Κανόνα Διεθνούς Δικαίου. Εμπειρέχουν μία ισχυρή ηθική και πολιτική δέσμευση εκ μέρους των Κρατών ν' αναλάβουν δράση για την εξίσωση των ευκαιριών για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες.

Οι σκοποί, έτσι όπως περιγράφονται στους Πρότυπους Κανόνες είναι ξεκάθαροι. Όμως, οι πολιτικές που εφαρμόζονται στις διάφορες χώρες-μέλη έχουν τη δική τους ιστορία, τους δικούς τους νομικούς μηχανισμούς και τις δικές τους δομές, οι οποίες καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι Πρότυποι Κανόνες θα υλοποιηθούν.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στον πρόλογο, οι Πρότυποι Κανόνες έχουν υιοθετηθεί από τη Βουλή των Ελλήνων με το Ν.2430/96. Έτσι λοιπόν, η χώρα μας είναι από τα λίγα Κράτη-Μέλη του ΟΗΕ που έχουν επίσημα αποδεχτεί τους Πρότυπους Κανόνες.

ΙΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

«Ο όρος ‘εξίσωση των ευκαιριών’ σημαίνει τη διαδικασία μέσα από την οποία τα διάφορα κοινωνικά συστήματα και το περιβάλλον, όπως οι υπηρεσίες, οι δραστηριότητες, η πληροφόρηση και η τεκμηρίωση, γίνονται διαθέσιμα σ’ όλους, ειδικά δε σ’ άτομα με ειδικές ανάγκες.

Η αρχή των ίσων δικαιωμάτων έχει την έννοια ότι οι ανάγκες του κάθε ενός και όλων των ατόμων είναι ίσης σπουδαιότητας, ότι οι ανάγκες αυτές πρέπει ν’ αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία γίνεται ο προγραμματισμός της κοινωνίας και ότι όλες οι ανθρώπινες δυνάμεις πρέπει να χρησιμοποιούνται με τρόπο που να εξασφαλίζεται ότι το κάθε άτομο έχει τις ίδιες ευκαιρίες για συμμετοχή.»

(Πρότυποι Κανόνες, Εισαγωγή)

Οι διακρίσεις και ο αποκλεισμός που βιώνουν τ’ άτομα με ειδικές ανάγκες σ’ όλες τις εκφάνσεις της ζωής τους, οδήγησε στην αναγνώριση όλων όσων πρέπει να γίνουν προκειμένου να εξασφαλιστεί γι’ αυτά τα άτομα η ίση συμμετοχή στην κοινωνία. Πρόκειται για κάτι που μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μέσα από διαδικασίες εξίσωσης και ενσωμάτωσης οι οποίες θα οδηγήσουν σε αναμόρφωση των άνισων κοινωνικών δομών που υπάρχουν.

Παλαιότερα, η ‘ενσωμάτωση’ είχε την έννοια της προσαρμογής του ατόμου στην κοινωνία και δε συνδεόταν με την προώθηση κοινωνικών αλλαγών που θα εξασφάλιζαν τις προϋποθέσεις γι’ αυτήν. Οι πολιτικές κοινωνικής πρόνοιας σημαίνουν συνήθως διατήρηση του εισοδήματος και απομονωμένες υπηρεσίες σε ιδρύματα ή στην κοινότητα, οι οποίες αυξάνουν την εξάρτηση και περιορίζουν τη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Η έννοια της ‘αυτόνομης διαβίωσης’ η οποία αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια από το αναπηρικό και γονεϊκό κίνημα, αποτελεί στοιχείο ζωτικής σημασίας για την επίτευξη πλήρους συμμετοχής των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Στόχος της αυτόνομης διαβίωσης είναι να επιτρέψει σ’ άτομα με ειδικές ανάγκες να πετύχουν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό την οικονομική και κοινωνική τους ενσωμάτωση, την ανεξαρτησία και την άσκηση ίσων δικαιωμάτων με τους μη-ανάπηρους ομότιμους τους. Μία πολύ σημαντική πλευρά της αυτόνομης διαβίωσης είναι οι Υπηρεσίες Προσωπικών Βοηθών, όπου τ’ άτομα με ειδικές ανάγκες μπορούν να προσλάβουν ή ν’ απολύσουν βοηθούς που κάνουν αυτά που οι ίδιοι δε μπορούν να κάνουν μόνοι τους.

Στενά συνδεδεμένη με την αρχή της αυτόνομης διαβίωσης, είναι και η έννοια της ‘προσαρμογής’ που δίνει έμφαση στην εξάλειψη των έμμεσων εμποδίων που υψώνονται στη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Πρόκειται για μία έννοια

που περικλείει πρακτικές όπως η αλλαγή ωραρίων εργασίας, η διάθεση διερμηνέων νοηματικής γλώσσας για τους κωφούς και αναγνωστών για τους τυφλούς, η δημιουργία προσπελάσιμων κτιρίων, η τροποποίηση της υπάρχουσας υποδομής ως μέσο για την εξασφάλιση ίσης κοινωνικής συμμετοχής των ατόμων με ειδικές ανάγκες και σύνδεσης των συγκεκριμένων αναγκών τους με τα συγκεκριμένα προγράμματα και δραστηριότητες της κοινωνίας.

Οι ίσες ευκαιρίες είναι η δυναμική λειτουργία της αρχής της ισότητας, που αφορά τη διαδικασία και τα μέτρα που χρειάζονται για την εξίσωση των ευκαιριών μεταξύ ατόμων και ομάδων, την απασχόληση, την κοινωνική προστασία και την κατοχύρωση της θέσης τους ως άτομα. Εξίσωση ευκαιριών σημαίνει δομικές αλλαγές, ενθάρρυνση των ατόμων για μεγαλύτερη συμμετοχή, αντιμετώπιση των διακρίσεων σε διάφορα επίπεδα και αλλαγή κοινωνικών στάσεων.

Υπάρχει χάσμα μεταξύ της ισότητας και της εφαρμογής της. Η πρόκληση τώρα είναι να μετατρέψουμε την ίση συμμετοχή και τις ίσες ευκαιρίες από απλές αρχές σε πραγματικότητες οι οποίες συνεπάγονται αλλαγές στη ζωή των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Όλη αυτή η διαδικασία μπορεί να αποδοθεί με τον όρο **'mainstreaming'**. Αυτό σημαίνει διαμόρφωση πολιτικής που θα διευκολύνει την πλήρη συμμετοχή και την εμπλοκή των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε οικονομικές, κοινωνικές και άλλες διαδικασίες, σεβόμενη τις προσωπικές τους επιλογές. Σημαίνει ακόμη, θεώρηση των ζητημάτων που αφορούν τ' άτομα με ειδικές ανάγκες όχι ξέχωρα από το μηχανισμό σχεδιασμού πολιτικής, αλλά ως αναπόσπαστο κομμάτι της.

Η εξίσωση των ευκαιριών και η επίτευξή της είναι περισσότερο πολύπλοκες απ' ό τι φαίνονται. Κατά παράδοξο τρόπο, η ανισότητα μπορεί να πηγάζει τόσο από το γεγονός ότι κάποια άτομα τα μεταχειρίζονται με διαφορετικό τρόπο απ' ό τι κάποια άλλα, όσο κι από το ακριβώς αντίθετο γεγονός. Οι διακρίσεις περιλαμβάνουν μία αυθαίρετη άρνηση και περιορισμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προκύπτοντας άμεσα ή έμμεσα από την ίδια ή διαφορετική μεταχείριση.

Το να μιλά κανείς γι' απόλαυση ίσων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και απαγόρευση των διακρίσεων δεν είναι αρκετό. Η προνομιακή μεταχείριση και τα επιλεκτικά δικαιώματα πολλές φορές είναι απαραίτητα για να υπερβούμε τα πρότυπα διακρίσεων και να αποκτήσουν τ' άτομα με ειδικές ανάγκες ίση θέση μ' εκείνη της πλειοψηφίας του πληθυσμού. Πράγμα που σημαίνει πως κάποιες φορές, αντί να επιδιώκουμε τη διασφάλιση ίσης μεταχείρισης, επιβάλλεται να στοχεύουμε προς την εξίσωση των αποτελεσμάτων.

Οι ίσες ευκαιρίες δεν αποτελούν μία συνταγή η οποία μπορεί να εφαρμοστεί παντού και με τον ίδιο τρόπο. Αποτελούν μία σειρά από αρχές που η κάθε χώρα μπορεί να εφαρμόζει με το δικό της τρόπο και μέσα στα πλαίσια της δικής της πολιτικής. Μ' αυτήν την έννοια, οι Πρότυποι Κανόνες δε λειτουργούν δεσμευτικά, θέτοντας ένα αυστηρό πλαίσιο εφαρμογής τους. Λειτουργούν περισσότερο ως ένα μέσο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εκτιμηθεί η υπάρχουσα πολιτική και να προαχθούν πρακτικές που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας στρατηγικής ένταξης.

Όπως ήδη αναφέραμε, στην Ελλάδα το σύστημα παροχής υπηρεσιών σ' άτομα με ειδικές ανάγκες, βρίσκεται σε βαθιά κρίση. Αυτοί που γνωρίζουν καλά τα πράγματα, συμφωνούν στη διαπίστωση ότι αυτό το 'σύστημα' έχει διάγει τον βίον του. Λεπτομερής αναφορά στην κατάσταση των ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα, δεν επιχειρείται σ' αυτήν εδώ την έκθεση. Όμως, μπορούμε να εξετάσουμε την κατάσταση που επικρατεί σ' ορισμένους τομείς ζωτικού ενδιαφέροντος και στρατηγικού χαρακτήρα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΟΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κανόνας 4: *‘Τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν για την εξασφάλιση της δημιουργίας και παροχής υπηρεσιών υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων βοηθητικών συσκευών για τ’ άτομα με ειδικές ανάγκες, ώστε να τα βοηθήσουν ν’ αυξήσουν το επίπεδο αυτονομίας στην καθημερινή τους ζωή και ν’ ασκούν τα δικαιώματά τους.’*

Κανόνας 8: *‘Τα Κράτη φέρουν την ευθύνη για την παροχή κοινωνικής ασφάλισης και εισοδήματος για τ’ άτομα με ειδικές ανάγκες.’*

Κανόνας 16 *‘Τα Κράτη φέρουν την οικονομική ευθύνη για κρατικά προγράμματα και μέτρα για την δημιουργία ίσων ευκαιριών για τ’ άτομα με ειδικές ανάγκες.’*

Οι κοινωνικές υπηρεσίες παρέχονται στ’ άτομα με ειδικές ανάγκες από Κρατικούς Οργανισμούς, από Φορείς Ιδιωτικής Πρωτοβουλίας (Φιλανθρωπικά Ιδρύματα) από Κέντρα που έχουν ιδρύσει Σύλλογοι των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των γονιών τους και από κάποιες άτυπες δομές που έχουν ιδρυθεί από τους φορείς της Α/βάθμιας Αυτοδιοίκησης.

Όλες αυτές οι δομές, ανεξάρτητα απ’ τον φορέα ίδρυσής τους, λειτουργούν με τέτοιο τρόπο ώστε ν’ αναπαράγεται ένας φαύλος κύκλος, βασικά στοιχεία του οποίου είναι η αναντιστοιχία οικονομικού κόστους και προσφερόμενης υπηρεσίας, η οικονομική ένδεια, ιδιαίτερα των φορέων των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των γονιών τους και η έλλειψη ενιαίου συστήματος συγκρότησης αυτών των δομών σ’ εθνικό, περιφερειακό, νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο.

Τα παραπάνω ισχύουν και για τις μονάδες που παρέχουν κλειστή περίθαλψη, αλλά και γενικότερα για όλες τις δομές του υποτιθέμενου ‘*συστήματος*’. Η ατομία που έχει παρατηρηθεί στη ριζική μεταρρύθμιση φορέων και ιδρυμάτων, οι οποίοι λειτουργούν με τους ίδιους οργανισμούς για δεκαετίες, έχει επιτείνει το θεσμικό έλλειμμα. Η ανάγκη εκσυγχρονισμού αυτών των φορέων, η αναδιοργάνωσή τους, η στελέχωσή τους με κατάλληλα ειδικευμένο προσωπικό, ο τρόπος διοίκησης τους, είναι ζητήματα τα οποία χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης.

Οι περισσότεροι από τους φορείς που παρέχουν υπηρεσίες γι’ άτομα με ειδικές ανάγκες, τώρα που γράφεται αυτή η έκθεση, βρίσκονται σε δυσμενή οικονομικά κατάσταση και αδυνατούν να καλύψουν στοιχειώδεις ανάγκες λειτουργίας τους, όπως μισθοδοσία, κάλυψη λειτουργικών δαπανών, κτλ, μ’ αποτέλεσμα ν’ αναγκάζονται ν’ απολύουν προσωπικό ή να υποβαθμίζουν και να περιορίζουν τις υπηρεσίες που παρέχουν.

Οι κρατικές επιχορηγήσεις δίνονται με αρκετή καθυστέρηση μη επιτρέποντας έτσι στους φορείς ν' αναπτύσσουν τις δραστηριότητες τους σε πιο σταθερή βάση και με πιο ολοκληρωμένο τρόπο. Σε ορισμένες περιπτώσεις η χρηματοδότηση γίνεται χωρίς επαρκή έλεγχο και φτάνουμε στο σημείο να υπάρχουν φορείς οι οποίοι λαμβάνουν συχνά πυκνά οικονομική ενίσχυση από το κράτος που δεν είναι ανάλογη των υπηρεσιών που παρέχουν. Εξάλλου, το πρόβλημα δεν είναι μόνο ποσοτικό. Οι όποιες επιχορηγήσεις δίνονται πρέπει να προϋποθέτουν και ν' αποσκοπούν στην ουσιαστική εξίσωση των ευκαιριών για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες και την ένταξή τους στα δρώμενα της κοινωνίας κι όχι να ενθαρρύνουν ή να συντηρούν δομές και διαδικασίες ιδρυματοποίησης και περιθωριοποίησης.

Άτυπες δομές παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και κοινωνικής φροντίδας, που ιδρύθηκαν ιδιαίτερα από συλλόγους των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των γονιών τους, έχουν οδηγηθεί σε οικονομική απόγνωση, ειδικότερα στις περιφέρειες της χώρας. Αυτές οι δομές απευθύνονται κυρίως σ' άτομα με νοητική υστέρηση, με αυτισμό, με βαριές ψυχοσωματικές αναπηρίες και με πολλαπλές αναπηρίες. Γι' αυτές τις κατηγορίες των ατόμων με ειδικές ανάγκες, το κράτος δεν έχει ιδρύσει ειδικευμένους φορείς.

Είναι γενικά παραδεκτό ότι υπάρχει άμεση ανάγκη δημιουργίας εθνικού συστήματος κοινωνικών υπηρεσιών που ν' αντιμετωπίζει τις στρεβλώσεις του παρόντος και να παρέχει ορθολογικά τη δυνατότητα σχεδιασμού του μέλλοντος με τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων και των ρόλων, τη βαθιά και ριζική αποσυγκέντρωση και αποκέντρωση υπηρεσιών και δομών.

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες αποτελούν μία από τις πιο χαμηλές οικονομικά ομάδες του πληθυσμού και από τις πιο ευπαθείς σε περιόδους οικονομικής κρίσης, αν σκεφτεί κανείς ότι υπάρχουν πολλά άτομα, που λόγω αδυναμίας τους ν' απασχοληθούν ή λόγω των επιπλέον αναγκών που συνεπάγεται η αναπηρία τους, αντιμετωπίζουν επιπλέον οικονομικά προβλήματα απ' αυτά που αντιμετωπίζει ο υπόλοιπος πληθυσμός.

Τα κονδύλια που διαθέτει η πολιτεία και ειδικότερα τα ασφαλιστικά ταμεία για την κάλυψη αναγκών ζωτικής σημασίας για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες είναι χαμηλά και πολλές φορές ανύπαρκτα. Έτσι, τεχνικά βοηθήματα, συσκευές, αλλά και υπηρεσίες προσωπικής αρωγής που θα ενίσχυαν το βαθμό αυτονομίας και κοινωνικής ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, διευθετήσεις και προσαρμογές που θα καθιστούσαν το χώρο απασχόλησης ή κατοικίας ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες προσπελάσιμο, κατάλληλη ιατροφαρμακευτική και θεραπευτική αγωγή ή υψηλής ποιότητας διατροφή που απαιτούν ορισμένες κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες, συνεπάγονται ένα οικονομικό κόστος τέτοιο που τ' άτομα με ειδικές ανάγκες αδυνατούν ν' αντέξουν, μ' αποτέλεσμα να μη μπορούν ν' αξιοποιήσουν τις νέες

δυνατότητες και τα πρακτικά μέσα που προσφέρονται σήμερα για την αναβάθμιση του επιπέδου ζωής τους.

Παρά το γεγονός ότι τις δεκαετίες '80 και '90 η επιδοματική πολιτική διευρύνθηκε και καλύπτει πολλές κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες, οι αδικίες που παρουσιάζει ακόμη το σύστημα των επιδομάτων είναι μεγάλες. Υπάρχουν κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες οι οποίες δε λαμβάνουν κανένα επίδομα ή αυτό που παίρνουν είναι εξαιρετικά χαμηλό και δεν επαρκεί για να καλύψει τις ανάγκες τους, όπως π.χ. τ' άτομα με βαριά νοητική υστέρηση, μία κατηγορία όπου οι παροχές συνδέονται κατά κύριο λόγο με οικονομικά κριτήρια.

Τα επιδόματα καταβάλλονται πολλές φορές με αρκετή χρονική καθυστέρηση ή οι αυξήσεις που δίνονται σ' αυτά δεν επαρκούν για ν' αντισταθμίσουν το συνεχώς αυξανόμενο κόστος ζωής ή δεν ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ατομικές και οικογενειακές ανάγκες των ατόμων με ειδικές ανάγκες, πόσο μάλλον αν ληφθεί υπόψη ότι πολλά απ' αυτά τα άτομα στηρίζονται μόνο σ' αυτά τα επιδόματα.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι την τελευταία τριετία, 1994, 1995 και 1996 χορηγήθηκε αύξηση στα επιδόματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε ποσοστό 20% για κάθε χρόνο. Μία θετική εξέλιξη η οποία οδήγησε στην άρση κάποιων αδικιών. Για το 1997 εξαγγέλθηκε από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας η αύξηση των επιδομάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε ποσοστό 15%. Για το αναπηρικό και γονεϊκό κίνημα, η μείωση του ποσοστού αύξησης κατά 5% το 1997, κρίνεται απαράδεκτη και καλούμε την Κυβέρνηση να επανεξετάσει αυτήν την απόφαση.

Αναφέρθηκε ήδη ότι στην επιδοματική πολιτική υπάρχουν αδικίες και ανισότητες. Γι' αυτό επιβάλλεται, σύντομα και με αποφασιστικότητα, να καταρτιστεί νέο θεσμικό πλαίσιο για τα επιδόματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Κανόνας 6: 'Τα Κράτη πρέπει ν' αναγνωρίζουν την αρχή των ίσων ευκαιριών στην Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση για τα παιδιά, τους νέους και τους ενήλικες με ειδικές ανάγκες, σε ενιαία κλίμακα. Πρέπει να φροντίζουν ώστε η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες ν' αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος.'

Ποιος μπορεί ν' αμφισβητήσει ότι υπήρξε μία τεράστια ποσοτική αύξηση των υπηρεσιών Ειδικής Αγωγής από την ψήφιση του νόμου 1143/81 και μετά; Ασφαλώς κανείς. Ταυτόχρονα όμως, κανείς δε μπορεί ν' αμφισβητήσει το γεγονός ότι το μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν καλύπτεται απ' αυτές τις υπηρεσίες.

Με βάση διεθνή στατιστικά δεδομένα (για τη χώρα μας τέτοια δεν υπάρχουν) το 12-15 % του συνολικού πληθυσμού των μαθητών Α/βάθμιας και Β/βάθμιας Εκπαίδευσης είναι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής, καλύπτουν το 1% από αυτούς. Το υπόλοιπο 11- 14 % είναι αφημένο στις φιλότιμες προσπάθειες των εκπαιδευτικών και των οικογενειών τους.

Το 1985 ψηφίστηκε ο θεσμικός Νόμος 1566 για την Εκπαίδευση, στον οποίον συμπεριελήφθησαν σημαντικές διατάξεις για την Ειδική Αγωγή και την Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση. 11 χρόνια έχουν περάσει από τότε και οι διατάξεις αυτού του Νόμου δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί. Και δε θα υλοποιηθούν ποτέ γιατί σήμερα όλοι συμφωνούν ότι υπάρχει ανάγκη ενός νέου θεσμικού Νόμου για την εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ο οποίος ν' αντιμετωπίζει ριζοσπαστικά και σε βάθος χρόνου τη δημιουργία ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση γι' αυτήν την κατηγορία μαθητών.

Η Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση, ιδιαίτερα για μαθητές μη νοητική υστέρηση, αυτισμό ή/και πολλαπλές αναπηρίες, είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη. Για ειδικές κατηγορίες μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, όπως τυφλοί, κωφοί και άλλες, δεν έχουν θεσπιστεί μέτρα εκπαιδευτικής πολιτικής που να καλύπτουν τις ανάγκες που προκύπτουν από την ίδια τη φύση της αναπηρίας.

Η ανεπαρκής υλικοτεχνική υποδομή που θα λειτουργούσε υποστηρικτικά για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, το απροσπέλαστο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, η ελλειπής έως ανύπαρκτη ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και κατάρτιση της πλειοψηφίας του εκπαιδευτικού προσωπικού, η ανυπαρξία αναλυτικών και ειδικά προσαρμοσμένων προγραμμάτων σπουδών στα οποία να μπορούν ν' ανταποκριθούν και μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αλλά και αντίστοιχων

κρατικών προγραμμάτων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και ειδικά αυτών που απασχολούνται στον τομέα της Ειδικής Αγωγής, τ' ανεπαρκή και αναποτελεσματικά πολλές φορές συστήματα αξιολόγησης, επιλογής και κατάταξης των παιδιών στις διάφορες βαθμίδες εκπαίδευσης, αποτελούν μερικές από τις αδυναμίες του υπάρχοντος εκπαιδευτικού συστήματος που ακόμη δεν έχουν ξεπεραστεί. Επίσης, η νοηματική γλώσσα, που αποτελεί την βασική προϋπόθεση εκπαιδευτικής ένταξης των ατόμων με προβλήματα ακοής, δεν έχει ακόμη αναγνωριστεί νομοθετικά.

Η εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα παρουσιάζει αρκετές ελλείψεις οι οποίες αναστέλλουν, καθυστερούν ή/και δυσχεραίνουν την ένταξή τους στο περιβάλλον και τις δομές του συστήματος Γενικής Εκπαίδευσης.

Δεν αμφισβητούμε, ούτε παραβλέπουμε τις όποιες παρεμβάσεις έχουν γίνει μέχρι τώρα στον τομέα της εκπαίδευσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Είναι αλήθεια, ότι την τελευταία 20ετία υπήρξε μία ποσοτική διεύρυνση με τη σύσταση ειδικών σχολείων και κυρίως με τη δημιουργία ειδικών τάξεων. Όμως δεν έχει απαντηθεί το βασικό ζητούμενο στην εκπαιδευτική πολιτική που είναι η εξίσωση των ευκαιριών και η ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη Γενική Εκπαίδευση (στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό) κι όχι σε ξεχωριστές μονάδες Ειδικής Αγωγής.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Κανόνας 7: 'Τα Κράτη πρέπει ν' αναγνωρίζουν την αρχή ότι τ' άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να είναι σε θέση ν' ασκούν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους, ειδικά στον τομέα της εργασίας. Στις αστικές αλλά και τις αγροτικές περιοχές θα πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες για παραγωγική και επικερδή απασχόληση στην αγορά εργασίας.'

Τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα τη δεκαετία του '80 θεσπίστηκαν μέτρα προστασίας για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες στους τομείς της απασχόλησης και υλοποιήθηκαν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης σε μεγάλη κλίμακα.

Ο Νόμος που σφράγισε τη δεκαετία είναι ο Ν.1648/86. Πρόκειται για ένα νόμο που θεσπίζει το μέτρο της ποσόστωσης και της αναγκαστικής τοποθέτησης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Τ' άτομα με ειδικές ανάγκες εναπόθεσαν τις ελπίδες και τις προσδοκίες τους για επαγγελματική αποκατάσταση σ' αυτόν το νόμο και αναμφισβήτητα, πολλά από αυτά τ' άτομα τοποθετήθηκαν σε θέσεις εργασίας.

Ακόμα όμως περισσότεροι ήταν αυτοί που αποκαλούμε 'ανάπηροι-μαιμούδες' που από τις αρχές της δεκαετίας του '90 κατέκλυσαν τους φορείς του δημοσίου, καταλαμβάνοντας θέσεις που ανήκουν στα πραγματικά άτομα με ειδικές ανάγκες. Αυτό το φαινόμενο των 'αναπήρων-μαιμούδων' ήταν και παραμένει η μεγάλη ντροπή της χώρας. Υπονομεύει ηθικά και αμφισβητεί κοινωνικά τις κατακτήσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η ατολμία, η ολιγωρία που έχουν επιδείξει όλες οι Ελληνικές Κυβερνήσεις της δεκαετίας του '90, είναι μνημείο αναξιοπιστίας και αφερεγγυότητας. Αποδεικνύει περίτρανα ότι η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι ζήτημα δομών και θεσμών. Η χώρα πάσχει και από τα δύο.

Εκτός από το Ν.1648/86, η δεκαετία του '80 ανέδειξε και καταξίωσε τον ΟΑΕΔ ως έναν Οργανισμό που μπορεί και πρέπει να δημιουργεί και να παρέχει υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού, κατάρτισης, απασχόλησης και υποστήριξης σ' άτομα με ειδικές ανάγκες. Θεσπίστηκαν σ' αυτήν τη δεκαετία σημαντικά προγράμματα από τον Οργανισμό. Ιδρύθηκαν γραφεία επαγγελματικής αποκατάστασης για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες σε κάποιες μεγάλες πόλεις. Όμως, αυτή η πολύ σημαντική εξέλιξη της δεκαετίας του '80 αμφισβητήθηκε, υπονομεύτηκε και συρρικνώθηκε τη δεκαετία του '90.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός και η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες ήταν και παραμένει εκτός γενικού συστήματος τυπικής και άτυπης κατάρτισης. Καταρτίζονται τ' άτομα με ειδικές ανάγκες σε επαγγέλματα και σε

ειδικότητες που τις πιο πολλές φορές δεν τις έχει ανάγκη η αγορά εργασίας, επιτείνοντας τις διαρθρωτικές αδυναμίες, με αποτέλεσμα την όξυνση του φαινομένου της ανεργίας και της αναντιστοιχίας μεταξύ αποκτηθέντων προσόντων και αναγκών της αγοράς. Η αποκοπή της κατάρτισης των ατόμων με ειδικές ανάγκες από το γενικό σύστημα τυπικής και άτυπης επαγγελματικής κατάρτισης, οδηγεί όλο και περισσότερο στην οικονομική και κοινωνική περιθωριοποίηση αυτών των ατόμων.

Ασφαλώς, με την υλοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης, στη δεκαετία του '80 και στη δεκαετία του '90, έχει δημιουργηθεί ένα άλλο τοπίο. Αλλά αντικειμενικά, οι προσφερόμενες υπηρεσίες κατάρτισης δε δημιουργούν προϋποθέσεις επαγγελματικής αποκατάστασης. Οργανώσεις, φορείς, ιδρύματα, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλοι, απρογραμμάτιστα, ανεξέλεγκτα και τις πιο πολλές φορές χωρίς μέθοδο και σύστημα, εισέβαλλαν στον τομέα του επαγγελματικού προσανατολισμού και της επαγγελματικής κατάρτισης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τις πιο πολλές φορές, η πρόθεση ήταν να βοηθήσουν πραγματικά αυτοί οι φορείς αυτά τα άτομα. Το αποτέλεσμα όμως ήταν και είναι η αναπαραγωγή στρατιών ατόμων με ειδικές ανάγκες, που περιφέρονται από το ένα πρόγραμμα στο άλλο.

Είναι βέβαιο ότι υπάρχουν κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες όπως η νοητική υστέρηση και άλλες, για τις οποίες πρέπει να υπάρξουν ειδικά κέντρα κατάρτισης απολύτως συνδεδεμένα με την προοπτική της ένταξης αυτών των ατόμων, σε μονάδες προστατευμένης ή επιδοτούμενης εργασίας. Γι' αυτές τις κατηγορίες των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να θεσπιστούν ειδικά μέτρα πολιτικής, να δημιουργηθούν νέες δομές, συνδυάζοντας την επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση με την παροχή σ' αυτά τα άτομα υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και υποστήριξης.

Θεωρούμε πως τα άτομα με νοητική υστέρηση, με αυτισμό και με βαριές ψυχοσωματικές αναπηρίες είναι τα πιο αποκλεισμένα άτομα με ειδικές ανάγκες. Επιπρόσθετα, υπάρχουν και άλλα άτομα με ειδικές ανάγκες τα οποία αντικειμενικά (ιδιαίτερα σε συγκεκριμένες ειδικότητες), δε μπορούν να ενταχθούν στο γενικό σύστημα κατάρτισης και για αυτά τα άτομα επίσης πρέπει να υπάρξουν συγκεκριμένες και εξειδικευμένες δομές. Όμως, για την μεγάλη πλειοψηφία των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να επιδιωχθεί και να θεσπιστεί η ένταξή τους στο γενικό σύστημα τυπικής και άτυπης κατάρτισης, έτσι ώστε να αποκτούν τα ίδια επαγγελματικά προσόντα και την ίδια επαγγελματική ειδίκευση, όπως το σύνολο του πληθυσμού.

Δε μπορεί να είμαστε θιασώτες και υπέρμαχοι της σχολικής ένταξης, δηλαδή της συμμετοχής των παιδιών και των εφήβων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στο

μέτρο του δυνατού στο γενικό σύστημα της εκπαίδευσης και από την άλλη μεριά να δημιουργούμε κλειστές δομές κατάρτισης για άτομα που μπορούν άνετα να

ενταχτούν στις δομές του γενικού συστήματος. Είναι μια αντίφαση, η οποία πρέπει να εκλείψει.

Η χώρα έχει ανάγκη από σύγχρονο σύστημα επαγγελματικού προσανατολισμού κατάρτισης και επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, το οποίο θα διασφαλίσει ότι όλα τ' άτομα με ειδικές ανάγκες, ανεξάρτητα που κατοικούν, θα έχουν τις ίδιες ευκαιρίες πρόσβασης, όπως όλοι οι συμπολίτες τους. Είναι αναμφίβολο πως τα άτομα με ειδικές ανάγκες, για να συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία και στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας, πρέπει να απολαμβάνουν υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης εναρμονισμένες με τις σύγχρονες ανάγκες της οικονομίας και της αγοράς εργασίας, έτσι ώστε να μην αποκλείονται από τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται.

Η διαμόρφωση και η θέσπιση ενός σύγχρονου συστήματος επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης, είναι η βασική προϋπόθεση για την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην παραγωγική διαδικασία, για τη συμμετοχή του στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και για την αποτελεσματική καταπολέμηση των πολύ αρνητικών επιπτώσεων του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού που βιώνουν καθημερινά.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ

Κανόνας 5: *‘Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν τη σημασία της προσβασιμότητας στη διαδικασία εξίσωσης των ευκαιριών σε κάθε κοινωνική σφαίρα. Για τ’ άτομα με ειδικές ανάγκες, τα Κράτη θα πρέπει να εισάγουν προγράμματα δράσης ώστε να καταστήσουν το φυσικό και δομημένο περιβάλλον προσβάσιμο και ν’ αναλάβουν μέτρα για την προσβασιμότητα στην πληροφόρηση και την επικοινωνία.’*

Τα κονδύλια που διαθέτει η πολιτεία και ειδικότερα τα ασφαλιστικά ταμεία για την κάλυψη αναγκών ζωτικής σημασίας για τ’ άτομα με ειδικές ανάγκες είναι χαμηλά και πολλές φορές ανύπαρκτα. Έτσι, τεχνικά βοηθήματα, συσκευές, αλλά και υπηρεσίες προσωπικής αρωγής που θα ενίσχυαν το βαθμό αυτονομίας και κοινωνικής ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες, διευθετήσεις και προσαρμογές που θα καθιστούσαν το χώρο απασχόλησης ή κατοικίας ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες προσπελάσιμο, κατάλληλη ιατροφαρμακευτική και θεραπευτική αγωγή ή υψηλής ποιότητας διατροφή που απαιτούν ορισμένες κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες, συνεπάγονται ένα οικονομικό κόστος τέτοιο που τ’ άτομα με ειδικές ανάγκες αδυνατούν ν’ αντέξουν, μ’ αποτέλεσμα να μη μπορούν ν’ αξιοποιήσουν τις νέες δυνατότητες και τα πρακτικά μέσα που προσφέρονται σήμερα για την αναβάθμιση του επιπέδου ζωής τους.

Η Πρόσβαση αποτελεί μία έννοια με ευρύ περιεχόμενο η οποία καλύπτει πολλούς τομείς. Στη χώρα μας η πρόσβαση στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον, αλλά και στα μέσα μαζικής μεταφοράς, βρίσκεται σ’ εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα. Άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες, αλλά κυρίως με κινητικές, βιώνουν καθημερινά το πρόβλημα της ακατάλληλης ή ανύπαρκτης πρόσβασης σε δημόσιους οργανισμούς και υπηρεσίες, νοσοκομεία, εκπαιδευτικά ιδρύματα, κέντρα άθλησης και ψυχαγωγίας, πολιτιστικούς χώρους, κτλ. Κατασκευαστικές εταιρείες και αρχιτέκτονες αγνοούν ή δεν ακολουθούν Προδιαγραφές και Οδηγίες που έχουν συνταχθεί και νομοθεσίες που έχουν εγκριθεί, για την δημιουργία συνθηκών πρόσβασης. Αλλά και σε πολλές περιπτώσεις, οι όποιες παρεμβάσεις, γίνονται βιαστικά και πρόχειρα, θέτοντας σε κίνδυνο την ίδια την ακεραιότητα των ατόμων αντί να υπηρετούν τους σκοπούς για τους οποίους εγκρίθηκαν.

Κανόνες και αρχές δόμησης καταστρατηγούνται προς όφελος εργολαβικών συμφερόντων, ενώ σπανίζουν οι πρωτοβουλίες για προσαρμογές στο δομημένο περιβάλλον, γιατί το κόστος Γι’ αυτές τις προσαρμογές είναι πολύ μεγαλύτερο απ’ ότι αν στον αρχικό σχεδιασμό είχαν γίνει οι απαραίτητες προβλέψεις.

Η ανεπαρκής πρόσβαση όμως, δεν αφορά μόνο το φυσικό και δομημένο περιβάλλον ή τα μέσα μεταφοράς. Επεκτείνεται και στην ενημέρωση και πληροφόρηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Σ’ ότι αφορά τις κατηγορίες ατόμων

με αισθητηριακές αναπηρίες, η ευρεία χρήση του γραπτού λόγου και των οπτικών μέσων αποκλείει τ' άτομα με προβλήματα όρασης από πληροφορίες σημαντικές και ζωτικές ακόμη και για την ακεραιότητά τους. Η ανάγλυφη γραφή braille ή οι μαγνητοφωνημένες πληροφορίες δεν έχουν διαδοθεί τόσο ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες όλων των ατόμων με προβλήματα όρασης.

Αλλά και για τ' άτομα με προβλήματα ακοής, η πληροφόρηση και η επικοινωνία αποτελεί το πιο σοβαρό πρόβλημα, πόσο μάλλον που η γλώσσα της νοηματικής δεν είναι αρκετά διαδεδομένη. Η απουσία οθονών και ειδικών τηλεφωνικών συσκευών σ' αεροδρόμια, λιμάνια, σταθμούς λεωφορείων, δημόσιες υπηρεσίες, κτλ., καθιστούν εξαιρετικά δύσκολη την πρόσβαση στην πληροφόρηση. Το ίδιο ισχύει και για τα τηλεοπτικά μέσα τα οποία δε χρησιμοποιούν τον υποτιτλισμό σ' ελληνικές εκπομπές.

Η πρόσβαση αποτελεί ένα θέμα καίριας σημασίας για το χώρο μας γιατί συνιστά μία από τις βασικότερες προϋποθέσεις πλήρους ένταξης των ατόμων με ειδικές. Πρόσβαση στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον, στα μέσα μαζικής μεταφοράς και επικοινωνίας, σημαίνουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στον πολιτισμό, στις υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας, στην κοινωνική ζωή, στη ΖΩΗ γενικότερα!

Δεν υποτιμούμε την αξία και τη σημασία των όποιων θετικών βημάτων έχουν γίνει μέχρι τώρα και με την υποστήριξη της πολιτείας. Πιστεύουμε όμως ότι οι δυνατότητες δεν έχουν εξαντληθεί και δεν περιορίζονται μόνο σε ποσοτικούς δείκτες. Δεν αρκεί η απλή χρηματοδότηση κάποιων έργων ή δράσεων. Χρειάζεται να υπάρχει συνεχής και ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των φορέων των Ατόμων με ειδικές ανάγκες, των αρχών της πολιτείας και των επαγγελματιών όταν πρόκειται για τη δημιουργία συνθηκών πρόσβασης.

Χρειάζεται ακόμη να εξετάζεται και ο βαθμός στον οποίο τα διάφορα μέτρα για την προσπέλαση εφαρμόζονται, έτσι ώστε να περιοριστούν οι αυθαιρεσίες ή οι παραλήψεις από τους ειδικούς και να υιοθετηθούν μηχανισμοί ελέγχου της εφαρμογής της ήδη υπάρχουσας νομοθεσίας που αφορά ζητήματα πρόσβασης Έτσι ώστε, ούτε άσκοπη κατασπατάληση πόρων να γίνεται ούτε και καταστρατήγηση των δικαιωμάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

Κανόνας 2: 'Τα Κράτη πρέπει να εξασφαλίζουν την παροχή αποτελεσματικής ιατρικής περίθαλψης σε άτομα με ειδικές ανάγκες.'

Αν και η πρόοδος της επιστήμης έχει αυξήσει σημαντικά τις δυνατότητες βελτίωσης των υπηρεσιών υγείας, οι τελευταίες, ειδικά για κάποιες συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως οι νεφροπαθείς, οι μεταμοσχευμένοι, οι αιμορροφιλικοί ή τ' άτομα που πάσχουν από μεσογειακή αναιμία, δεν αξιοποιούνται σε βαθμό που ν' αντιστοιχεί και ν' ανταποκρίνεται στις ανάγκες που υπάρχουν.

Οι κρατικές νοσοκομειακές μονάδες στην πλειοψηφία τους αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα δυσλειτουργίας. Υπάρχει έλλειψη ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, ενώ μονάδες περίθαλψης, όπως οι Μονάδες Τεχνητού Νεφρού, ή οι Μονάδες Μετάγγισης, είναι περιορισμένες σ' αριθμό και τα μηχανήματα τα οποία χρησιμοποιούν είναι παλαιάς τεχνολογίας, μ' αποτέλεσμα να τίθεται σε σοβαρούς κινδύνους η υγεία των πασχόντων.

Οι ανάγκες για αίμα και παράγωγα συνεχώς αυξάνονται, χωρίς να συνοδεύονται από αντίστοιχη αύξηση των εθελοντών αιμοδοτών, λόγω της έντονης δυσπιστίας που υπάρχει για τις συνθήκες υγιεινής και πρόληψης των ιατρικών και παραϊατρικών μονάδων και της ελλιπούς ενημέρωσης.

Επίσης, γινόμαστε όλοι μάρτυρες της κατάστασης με τα τροχαία ατυχήματα, αποτέλεσμα των οποίων είναι μεγάλος αριθμός πολιτών κάθε χρόνο να βρίσκεται στην ανάγκη να χρησιμοποιήσει μόνιμα ή προσωρινά υπηρεσίες λειτουργικής και φυσικής αποκατάστασης γιατί όπως είναι γνωστό τα τροχαία ατυχήματα προξενούν κυρίως τετραπληγίες, παραπληγίες και βαριές κινητικές αναπηρίες. Από τις σωστές και έγκαιρες πρώτες βοήθειες εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η εξέλιξη του τραυματία. Φυσικά δε είναι αυτονόητο ότι πρέπει να δημιουργηθούν Κέντρα φυσικής και Λειτουργικής Αποκατάστασης παραπληγικών, τετραπληγικών και βαριά κινητικά αναπήρων στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας.

Στο βαθμό που το προσωπικό δεν επαρκεί για να καλύψει τις υπάρχουσες ανάγκες, συχνά παρουσιάζονται φαινόμενα αμφισβητούμενων ή καθυστερημένων διαγνώσεων και λανθασμένων παρεμβάσεων οι οποίες συνεπάγονται σοβαρές τλαιπωρίες και επιπλοκές, όχι μόνο για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες αλλά για το σύνολο του πληθυσμού.

Σοβαρή έλλειψη αποτελεί και η απουσία κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων που να στηρίζουν ψυχικά τους πάσχοντες και να παρεμβαίνουν για τη διαμόρφωση θετικότερων σχέσεων ανάμεσα σ' αυτούς και το προσωπικό.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Κανόνας 1: 'Τα Κράτη πρέπει να λαμβάνουν δράση με στόχο την ενημέρωση της κοινωνίας σχετικά με τ' άτομα με ειδικές ανάγκες, τα

δικαιώματά τους, τις ανάγκες τους, τις δυνατότητές τους και τη συνεισφορά τους.'

Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης που θα οδηγήσει στην εξάλειψη των προκαταλήψεων και στην βαθύτερη κατανόηση των θεμάτων που αφορούν τ' άτομα με ειδικές ανάγκες, αποτελεί τον προθάλαμο της κοινωνικής ένταξης των τελευταίων. Δυστυχώς όμως η διαδικασία της ενημέρωσης διεξάγεται μεμονωμένα από τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές, από ευαισθητοποιημένους επαγγελματίες και από τα ίδια τ' άτομα με ειδικές ανάγκες όταν αυτά έρχονται αντιμέτωπα με τα στερεότυπα της κοινωνίας.

Τα προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σε χώρους όπως σχολεία, πανεπιστήμια, ιατρικά κέντρα, κέντρα ψυχικής υγιεινής, πολιτιστικά κέντρα, ιδιωτικές επιχειρήσεις, δημόσιους οργανισμούς, κοινωνικούς φορείς διάφορες κατηγορίες επαγγελματιών, τοπικές αρχές, κα, γίνονται περιστασιακά και ευκαιριακά, χωρίς τη συντονισμένη και σε σταθερή και μόνιμη βάση συνεργασία μεταξύ των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των αρμόδιων κάθε φορά αρχών και εκπροσώπων.

Ανοιχτά Κέντρα Ενημέρωσης και Πληροφόρησης για θέματα που αφορούν τ' άτομα με ειδικές ανάγκες δεν υπάρχουν, ούτε καν στις μεγάλες πόλεις. Πόσο μάλλον στην περιφέρεια όπου το πρόβλημα της ενημέρωσης παρουσιάζεται ιδιαίτερα έντονο. Δεν έχουν ακόμη αναπτυχθεί στρατηγικές που θα στόχευαν στον επηρεασμό των θεμελιωδών κοινωνικών στάσεων έναντι των ατόμων με ειδικές ανάγκες και στο να καταστήσουν ενήμερα τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας για τις ικανότητες αυτών των ατόμων.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τηλεόραση, ραδιόφωνο, ημερήσιος και περιοδικός τύπος, μπορούν να παίξουν τεράστιο ρόλο στον τομέα της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινωνίας. Όμως, η αποσπασματικότητα και ο ευκαιριακός τρόπος με τον οποίο τα ΜΜΕ αντιμετωπίζουν τα ζητήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθιστούν πολλές φορές την παρέμβασή τους ελλιπή. Τα ΜΜΕ μπορούν να διαπαιδαγωγήσουν κοινωνικά, μπορούν ν' αμβλύνουν τις κοινωνικές προκαταλήψεις και να δημιουργήσουν συνθήκες αλληλοαποδοχής των ατόμων με ειδικές ανάγκες με το κοινωνικό σύνολο. Ο ρόλος των δημόσιων μέσων ενημέρωσης σ' αυτόν τον τομέα είναι πραγματικά αναντικατάστατος.

Η ενημέρωση είναι ένα πολύ λεπτό θέμα και δεν αφορά μόνο το ποια είναι η υπάρχουσα κατάσταση αλλά και το πως μπορούν να υπάρξουν συνθήκες πρόληψης ώστε να μην αυξάνεται ο αριθμός των ατόμων με ειδικές ανάγκες (π.χ. έλεγχος ατυχημάτων, κληρονομικών νόσων).

Η ενημέρωση αφορά όμως και τα ίδια τ' άτομα με ειδικές ανάγκες που πολλές φορές και ιδιαίτερα εκείνα τ' άτομα που ζουν στην περιφέρεια, αγνοούν τις υπηρεσίες που υπάρχουν και μπορούν να τους προσφερθούν αλλά και δικαιώματα τα οποία είναι νομικά κατοχυρωμένα και μπορούν να τα διεκδικήσουν.

ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΘΕΣΠΙΣΤΗΚΑΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΠΛΗΜΜΕΛΩΣ Ή ΜΕΝΟΥΝ ΑΝΕΝΕΡΓΟΙ

Πιο κάτω θ' αναφέρουμε μερικά παραδείγματα Νόμων και Διατάξεων που αν και θεσπίστηκαν δεν έχουν υλοποιηθεί ακόμη ή υλοποιούνται πλημμελώς:

α/ Νόμος 1648/86

Πρόκειται για έναν Νόμο τα ευεργετήματα του οποίου δεν μπορούν ν' αμφισβητηθούν, αλλά που παρόλα αυτά χρειάζεται να θωρακιστεί και να τροποποιηθεί προκειμένου να εφαρμόζεται με κριτήρια διαφάνειας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Η μέχρι σήμερα κακή εφαρμογή του Νόμου αυτού έχει οδηγήσει στο γνωστό και κοινωνικά απαράδεκτο φαινόμενο των 'αναπήρων-μαϊμούδων' που εδώ και χρόνια ταλαιπωρεί τ' άτομα με ειδικές ανάγκες και προσβάλλει την ηθική και κοινωνική τους υπόσταση.

β/ Νόμος 1836/89 για την Προώθηση της Απασχόλησης και της Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Στο Νόμο αυτό προβλέπεται η σύσταση Συντονιστικού Συμβουλίου Επαγγελματικής Κατάρτισης και Αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες (άρθρο 13), καθώς και η σύσταση Παραγωγικών Ειδικών Κέντρων στα οποία μπορούν ν' απασχολούνται άτομα που προστατεύονται από διατάξεις του

N.1648/86. Πρόκειται όμως και εδώ για διατάξεις που δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί.

Ειδικότερα η μη-εφαρμογή της διάταξης που αναφέρεται στα Παραγωγικά Ειδικά Κέντρα, δηλαδή στην προστατευμένη απασχόληση, έχει επιτείνει το θεσμικό έλλειμμα και τις διαρθρωτικές αδυναμίες και στρεβλώσεις για εκείνες τις κατηγορίες των ατόμων με ειδικές ανάγκες που αδυνατούν αντικειμενικά να ενταχθούν στην ανοιχτή αγορά εργασίας. Τ' άτομα με νοητική υστέρηση, με αυτισμό, με βαριές ψυχοσωματικές αναπηρίες και με πολλαπλές αναπηρίες είναι κυρίως αυτά που πλήττονται από την ανυπαρξία δομών προστατευόμενης απασχόλησης.

γ/ Νόμος 1566/85 για την Δομή και Λειτουργία της Α/βάθμιας και Β/βάθμιας Εκπαίδευσης - Κεφάλαιο Γ' για την Ειδική Αγωγή.

Ο παραπάνω Νόμος, πέρα από τις όποιες ελλείψεις παρουσιάζει, περιλαμβάνει διατάξεις πολύ σημαντικές για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Πρόκειται όμως και πάλι για διατάξεις που εφαρμόζονται αποσπασματικά ή καθόλου. Τα όποια (ελάχιστα) Προεδρικά Διατάγματα έχουν κατά καιρούς εκδοθεί για την εφαρμογή κάποιων από τις διατάξεις του Νόμου, αφορούν περισσότερο την επίλυση διοικητικών θεμάτων κι όχι ουσιαστικών προβλημάτων που αφορούν στην εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

δ/ Νόμος 1577/85 για τον Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό.

Στο άρθρο 29, παρ. 5 αυτού του Νόμου γίνεται λόγος για τη δυνατότητα πρόσβασης ατόμων με ειδικές ανάγκες σε κτίρια του δημόσιου τομέα, των Ν.Π.Δ.Δ. και των κοινωφελών οργανισμών, κτίρια γραφείων, κοινόχρηστους χώρους, κτλ. Δυστυχώς όμως, 11 χρόνια μετά την ψήφιση αυτού του νόμου και παρά τις μετέπειτα τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του (όπως π.χ. ο Κτιριοδομικός Κανονισμός), η πρόσβαση στο δομημένο περιβάλλον αποτελεί ακόμη ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα για το χώρο μας.

ε/ Νόμος 1866/89 για την Ίδρυση Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης.

Στο άρθρο 7, παρ. 3 του Νόμου αυτού προβλέπεται η παραχώρηση ποσοστού 0,3 από τα ακαθάριστα έσοδα της ιδιωτικής τηλεόρασης στο Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών και στον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Τυφλών, για την υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και πληροφόρησης τυφλών μαθητών και μαθητριών, καθώς και για τη δημιουργία ενός εθνικού δικτύου υπηρεσιών και μέσων παροχής πληροφόρησης εγκυκλοπαιδικής μόρφωσης στους Έλληνες τυφλούς. Πρόκειται για μία διάταξη, που μέχρι το 1995 έμεινε ανενεργή και την οποία ακολούθησε η έκδοση του Π.Δ. 212/15-6-96 με το οποίο προβλέπεται η σύσταση Διυπουργικής Επιτροπής για την υλοποίηση του Νόμου. Ακόμη και μέχρι σήμερα όμως αν και η ειδική Επιτροπή έχει συσταθεί ουσιαστικά δε λειτουργεί και ο νόμος παραμένει ανενεργός.

στ/ Νόμος 2328/95 για το Νομικό Καθεστώς της ιδιωτικής τηλεόρασης και της τοπικής ραδιοφωνίας.

Οι διατάξεις που προβλέπονται στο άρθρο 20 για τη συμπερίληψη στα προγράμματα των τηλεοπτικών σταθμών δελτίων ειδήσεων και εκπομπών στη νοηματική γλώσσα δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί. Έχει περάσει βέβαια μόνο ένας χρόνος από την ψήφιση του νόμου, αλλά η εμπειρία που έχουμε έως τώρα αποκομίζει από την ψήφιση αλλά μη εφαρμογή άλλων νόμων για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες, μας γεννά επιφυλάξεις και για την υλοποίηση των διατάξεων του εν λόγω Νόμου.

Θα μπορούσαν να γίνουν πολλές ακόμη αναφορές σε Νόμους και Προεδρικά Διατάγματα που θεσπίστηκαν κατά καιρούς για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες, αλλά δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί ή εφαρμόζονται πλημμελώς. Στόχος μας όμως στην παρούσα έκθεση δεν είναι ν' αναφερθούμε διεξοδικά στο νομοθετικό πλαίσιο που υπάρχει, αλλά να δώσουμε μία εικόνα της αμφισβήτησης και υπονόμησης των νομικά κατοχυρωμένων κατακτήσεων του χώρου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από τα παραπάνω, γίνεται σαφές ότι η θεσμική ανασυγκρότηση και η κοινωνική μεταρρύθμιση του συστήματος υπηρεσιών για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες στη χώρα μας είναι μονόδρομος. Είναι γενικά παραδεκτό ότι το σύστημα βρίσκεται σε βαθιά οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική κρίση, ενώ παράλληλα, η νέα προσέγγιση των ζητημάτων που σχετίζονται με την αναπηρία, με την άρση των διακρίσεων, με την εξίσωση των ευκαιριών των ατόμων με ειδικές ανάγκες και με το σεβασμό και την άσκηση βασικών θεμελιωδών κι αναπαλλοτριωτών ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων, οδηγεί στην επανεξέταση των μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενων πολιτικών. Τα κράτη και οι κοινωνίες δεν καλούνται απλά να λάβουν μέτρα για την κοινωνική προστασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Καλούνται να εκπονήσουν και να εφαρμόσουν πολιτικές για την πλήρη κι ανεμπόδιστη συμμετοχή αυτών των ατόμων σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνίας.

Βασική Χάρτα αυτών των νέων αξιών είναι οι Πρότυποι Κανόνες για την Εξίσωση των Ευκαιριών, τους οποίους με τον Ν.2430/96 (άρθρο 3), έχει υιοθετήσει η Βουλή των Ελλήνων, όπως έχει ήδη αναφερθεί. Η θεσμική ανασυγκρότηση, η κοινωνική μεταρρύθμιση η άρση των διακρίσεων και η προώθηση της εξίσωσης των ευκαιριών των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μπορεί να γίνει πραγματικότητα αν η Κυβέρνηση, η Βουλή και όλα τα συντεταγμένα όργανα της Ελληνικής Πολιτείας όλων των βαθμίδων, ενστερνιστούν τη νέα θεώρηση της αναπηρίας και εκπονήσουν κι εφαρμόσουν τις απαραίτητες πολιτικές.

Πιο κάτω περιγράφουμε το πλαίσιο και τα βασικά μέτρα πολιτικής για την μεγάλη κοινωνική μεταρρύθμιση που έχει ανάγκη ο τόπος και ο χώρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες:

1/ Η εφαρμογή των Πρότυπων Κανόνων του ΟΗΕ για την Εξίσωση των Ευκαιριών των ατόμων με ειδικές ανάγκες η οποία προϋποθέτει και απαιτεί τη δημιουργία ειδικού μηχανισμού σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης. Η υλοποίηση των Κανόνων είναι υπόθεση του συνόλου της Πολιτείας. Συνεπώς η αρχή που θα προϋσταται αυτής της πανεθνικής προσπάθειας πρέπει να έχει απ' ευθείας σχέση με τον κεντρικό θεσμό άσκησης κυβερνητικής πολιτικής και εξουσίας που είναι ο Πρωθυπουργός της χώρας. Έτσι λοιπόν, κρίνεται απαραίτητη η σύσταση Γενικής Γραμματείας Εξίσωσης των Ευκαιριών παρά τον Πρωθυπουργό, με αρμοδιότητες, σχεδιασμού, συντονισμού και παρακολούθησης, επιδιώκοντας τη δημιουργία ίσων ευκαιριών για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελληνική κοινωνία.

Επιπρόσθετα, κάθε Υπουργείο, κάθε Οργανισμός, η Εκκλησία, οι Φορείς της Περιφέρειας της Α/βάθμιας και Β/βάθμιας Αυτοδιοίκησης, να συγκροτήσουν Ομάδες

Εργασίας, οι οποίες, εντός εξαμήνου, θα επεξεργαστούν μέτρα εφαρμογής των Πρότυπων Κανόνων στους τομείς ευθύνης και αρμοδιότητάς τους. Και θα προτείνουν προς τη Γενική Γραμματεία Εξίσωσης την ανάληψη όλων εκείνων των νομοθετικών πρωτοβουλιών που απαιτούνται, προκειμένου να δημιουργηθεί το νέο θεσμικό

πλαίσιο μακράς πνοής για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα. Σ' αυτήν την προσπάθεια κοινωνικής αφύπνισης και πολιτικής εγρήγορσης για τα ζητήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ξεχωριστό ρόλο έπαιξαν και παίζουν οι Οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των γονιών τους, όπως αυτές εκπροσωπούνται από την ΕΣΑΕΑ και τους Φορείς των επιμέρους κατηγοριών. Ασφαλώς, σημαντικό ρόλο έχει να διαδραματίσει και η Ειδική Επιτροπή του άρθρου 3 του Ν. 2430/96, στον οποίο αναφερθήκαμε πιο πάνω.

2/ Εκσυγχρονισμός του Συστήματος και των Φορέων Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Πρόνοιας και εναρμόνιση αυτών με την πολιτική αποκέντρωσης και περιφερειακής συγκρότησης του κράτους. Για να γίνει αυτό είναι απαραίτητη και επιβεβλημένη η θέσπιση Εθνικού Συστήματος Κοινωνικών Υπηρεσιών, μέσω του οποίου θα αντιμετωπίζεται η αναδιοργάνωση και ποιοτική βελτίωση των φορέων που παρέχουν υπηρεσίες στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Επίσης, με το Νόμο που θα θεσπίζει το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικών Υπηρεσιών, θα προσδιορίζονται οι ρόλοι, οι αρμοδιότητες και οι οικονομικοί πόροι όλων των φορέων του συστήματος, συμπεριλαμβανομένων και των Οργανισμών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης.

3) Ίδρυση Εθνικού Ταμείου Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

Η υλοποίηση νέων προγραμμάτων, η θέσπιση νέων μέτρων, απαιτούν τη δημιουργία νέων χρηματοδοτικών πηγών. Με την ίδρυση Εθνικού Ταμείου Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, δημιουργείται μια νέα χρηματοδοτική δυναμική σ' αυτό τον τομέα και τα προγράμματα υπέρ των ατόμων με ειδικές ανάγκες αποκτούν χρηματοδοτικό υπόβαθρο, γιατί χωρίς την διάθεση πόρων δεν μπορεί να γίνει κοινωνική πολιτική. Ειδικότερα, το Εθνικό Ταμείο Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες θα διαχειρίζεται τα κονδύλια του Κρατικού Λαχείου και τα έσοδα από τον ειδικό λογαριασμό Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. Επίσης αυτό το Ταμείο, πρέπει να έχει έσοδα από επιχορηγήσεις από τον τακτικό προϋπολογισμό, από ειδική αύξηση σε όλα τα παιχνίδια που διαχειρίζεται ο ΟΠΑΠ, από επιχορηγήσεις ιδιωτών, για τις οποίες μπορεί να θεσπιστεί ειδικό καθεστώς φορολογικής ελάφρυνσης και γενικότερα, από κοινού με την ΕΣΑΕΑ, με διαφάνεια, αξιοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη, θα ενισχύονται κέντρα, ιδρύματα και φορείς Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες και των γονιών αυτών. Παρόμοιο Ταμείο υπάρχει στην Κύπρο και λειτουργεί με εξαιρετική επιτυχία.

4/ Θέσπιση Εθνικού Προγράμματος Κοινωνικής Φροντίδας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, ιδιαίτερα τις πιο βαριές κατηγορίες από αυτά: νοητική υστέρηση αυτισμό, βαριές ψυχοσωματικές αναπηρίες, άτομα με πολλαπλές αναπηρίες. Μέσα από αυτό το πρόγραμμα θα προωθηθούν, σε συνεργασία με την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Αυτοδιοίκηση, τους Φορείς των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες και των

γονιών τους και άλλους συναρμόδιους φορείς, η λειτουργία κέντρων ημερήσιας φροντίδας, η υποστήριξη των οικογενειών, η δημιουργία του θεσμού του προσωπικού βοηθού και γενικότερα, με αυτό το πρόγραμμα, επιδιώκεται η προώθηση της αυτόνομης διαβίωσης και της κοινωνικής και ψυχολογικής υποστήριξης των ίδιων των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των οικογενειών τους.

5/ Η άμεση τροποποίηση του Ν. 1648/86 και η σύσταση Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ευπαθών Ομάδων του πληθυσμού στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, καθώς επίσης και η θέσπιση νέου Νόμου που να αντιμετωπίζει με σύγχρονο τρόπο τα ζητήματα της επαγγελματικής κατάρτισης, απασχόλησης και επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η μέχρι σήμερα εφαρμογή του Ν.1648/86, επιβάλλει την άμεση προσαρμογή του στα νέα κοινωνικοπολιτικά δεδομένα. Αυτός ο Νόμος πρέπει να θωρακιστεί, πρέπει να εισαχθούν κριτήρια και γενικότερα να εναρμονιστεί με το πάνδημο αίτημα για διαφάνεια και κοινωνική δικαιοσύνη. Για το αναπηρικό και γονεϊκό κίνημα της χώρας πάντως, μόνο η θέσπιση ενός αυτοτελούς Νόμου, που θα αντιμετωπίζει συνολικά τα ζητήματα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης, απασχόλησης, προστατευμένης απασχόλησης και γενικότερα θα εκσυγχρονίζει τις υφιστάμενες δομές επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης, θα αποτελέσει την θεσμική και μακρόπνοη αντιμετώπιση των προβλημάτων των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες σ' αυτόν τον τομέα. Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, χαρακτηρίζεται από πλήρη αδυναμία σχεδιασμού και υλοποίησης μέτρων πολιτικής για τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, παρά το γεγονός ότι διαχειρίζεται τεράστια κονδύλια, προερχόμενα ιδιαίτερα από το 2ο Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης. Η σύσταση της προαναφερόμενης Γενικής Γραμματείας, θ' αναδείξει αυτούς τους ιδιαίτερους τομείς εκπόνησης και άσκησης πολιτικής και θα επιτρέψει στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων να σχεδιάσει και να υλοποιήσει προγράμματα σ' όλη τη χώρα, που πραγματικά θα αντιμετωπίζουν τις διαρθρωτικές αδυναμίες και τα οξυμένα κοινωνικά προβλήματα των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, στους τομείς της κατάρτισης, της απασχόλησης και γενικότερα σε ζητήματα επαγγελματικής αποκατάστασης.

6/ Η προώθηση στη Βουλή για ψήφιση του σχεδίου νόμου για την Ειδική Αγωγή και η σύσταση Γενικής Γραμματείας Ειδικής Αγωγής στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, με σκοπό την αναβάθμιση του τομέα της Ειδικής Αγωγής και της Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Το προαναφερόμενο σχέδιο νόμου, έχει δοθεί στην δημοσιότητα από τον προηγούμενο Υπουργό Παιδείας από τον Μάρτιο του 1995. Είχε μάλιστα συσταθεί και ειδική Επιτροπή για την επεξεργασία αυτού του σχεδίου νόμου, της οποίας οι εργασίες δεν ολοκληρώθηκαν. Πιστεύουμε ότι η Επιτροπή πρέπει να συνεχίσει και να ολοκληρώσει το έργο της και το σχέδιο νόμου να προωθηθεί για συζήτηση και ψήφιση στη Βουλή. Η σύσταση δε της Γενικής Γραμματείας Ειδικής Αγωγής, κρίνεται

απαραίτητη για την πολιτική αναβάθμιση του τομέα της εκπαίδευσης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες και για τον καλύτερο συντονισμό των σχετικών υπηρεσιών του ΥΠΕΠΘ. Επίσης, είναι απαραίτητο να συσταθούν νέες δομές εκπαιδευτικής υποστήριξης και αξιολόγησης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και να υλοποιηθούν νέα προγράμματα σχολικής ένταξης αυτών των μαθητών. Να δημιουργηθούν και να παρέχονται νέες υπηρεσίες, όπως η διερμηνεία νοηματικής γλώσσας για τους κωφούς μαθητές, ειδικές βιβλιοθήκες braille και ομιλούντων βιβλίων για τους τυφλούς μαθητές, σπουδαστές και φοιτητές, η παροχή σύγχρονων τεχνικών και τεχνολογικών βοηθημάτων και γενικότερα να επιδιώκεται η θέσπιση ενός πλαισίου που θ' αντιμετωπίζει συνολικά τα ζητήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης των ατόμων με ειδικές ανάγκες από τις μονάδες εκπαίδευσης και κατάρτισης που υπάγονται στο ΥΠΕΠΘ.

7/Θέσπιση μέσα στο 1997 νέου Νόμου, που θ' αντιμετωπίζει συνολικά την επιδοματική πολιτική των ατόμων με ειδικές ανάγκες, την παροχή των τεχνικών και τεχνολογικών βοηθημάτων και με τον οποίο θα αίρονται οι ανισότητες που υπάρχουν στο σημερινό σύστημα επιδομάτων ατόμων με ειδικές ανάγκες. Ιδιαίτερη αύξηση στα επιδόματα που παρέχονται σε άτομα που πάσχουν από νοητική υστέρηση, αυτισμό, βαριές ψυχοσωματικές αναπηρίες και σε άτομα με πολλαπλές αναπηρίες και κατάργηση των εισοδηματικών κριτηρίων. Γιατί το επίδομα παρέχεται για την κάλυψη των αναγκών που απορρέουν από την ίδια τη φύση της αναπηρίας.

8/ Υπάρχει άμεση ανάγκη εκπόνησης και υλοποίησης νέων σύγχρονων προγραμμάτων για την εθελοντική αιμοδοσία και για τη δωρεά οργάνων σώματος. Πρέπει να ενταχθούν στα σχολικά βιβλία ειδικές αναφορές για την κοινωνική αλληλεγγύη, για την εθελοντική αιμοδοσία και για τη δωρεά οργάνων σώματος. Είναι άμεση ανάγκη η δημιουργία Εθνικού Κέντρου Αιμοδοσίας για την πλήρη επάρκεια της χώρας σε αίμα, έτσι ώστε να μην εισάγεται αυτό από το εξωτερικό. Επιβάλλεται ο εκσυγχρονισμός, η επέκταση και ο εξοπλισμός των μονάδων τεχνητού νεφρού με νέα μηχανήματα, επιδιώκοντας έτσι την ελαχιστοποίηση της απόστασης της μονάδας από την μόνιμη κατοικία του νεφροπαθούς ατόμου.

9/ Άμεση προώθηση για ψήφιση στη Βουλή του νέου Γ.Ο.Κ., ιδιαίτερα των διατάξεων που αναφέρονται στην πρόσβαση και προσπελασιμότητα του

φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος από τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Ήδη στις μελέτες που έχουν γίνει και στις συμβάσεις που έχουν υπογραφεί για τα μεγάλα έργα (μετρό, αεροδρόμιο Σπάτων, κα), έχει προβλεφθεί η πλήρης προσβασιμότητα και προσπελασιμότητά τους από άτομα με κινητικά προβλήματα. Οι παρεμβάσεις αυτές πρέπει να ενταθούν στις πόλεις μας, που είναι μη-φιλικές στ' άτομα με ειδικές ανάγκες στο συγκοινωνιακό δίκτυο, στις κατοικίες, σ' όλα τα δημόσια κτίρια. Τέλος, είναι επιβεβλημένη η σύσταση ειδικού φορέα ελέγχου εφαρμογής της νομοθεσίας με

συμμετοχή σ' αυτόν, εκπροσώπων του αναπηρικού και γονεϊκού κινήματος μέσω της ΕΣΑΕΑ και των φορέων της.

10/ Συγκρότηση ομάδας εργασίας παρά τον Πρωθυπουργό, για την επεξεργασία ενός νόμου μακράς πνοής που να αντιμετωπίζει τα ζητήματα των διακρίσεων σε βάρος ατόμων με ειδικές ανάγκες κατά το πρότυπο του *'American Disability Act'*, του Νόμου *'Disabled Americans'*, του Νόμου που ψήφισε η Βουλή των Κοινοτήτων στην Μεγάλη Βρετανία κατά των διακρίσεων το 1995 και γενικότερα σύμφωνα με τη νέα αντίληψη που ισχύει πλέον για τα ζητήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην Ευρώπη και στην Βόρειο Αμερική.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Έχει αναφερθεί επανειλημμένα σ' αυτήν την Έκθεση ότι θεσπίστηκαν σημαντικές ρυθμίσεις για τ' άτομα με ειδικές ανάγκες την τελευταία δεκαπενταετία. Φοροαπαλλαγές και δασμαπαλλαγές, ελεύθερη διακίνηση στις αστικές συγκοινωνίες και έκπτωση 50% στις υπεραστικές συγκοινωνίες (ΚΤΕΛ, ΟΣΕ, Ακτοπλοϊκές Συγκοινωνίες, κτλ.), μείωση ωραρίου απασχόλησης για κάποιες κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες και άλλα μέτρα που έχουν αλλάξει τις συνθήκες διαβίωσης,

μόρφωσης και επαγγελματικής αποκατάστασης δημιούργησαν ένα άλλο τοπίο στη χώρα μας.

Μ' αυτήν την Έκθεση επιδιώξαμε ν' αναδείξουμε τις διαρθρωτικές αδυναμίες, τις στρεβλώσεις και την αδήριτη ανάγκη για τη μεγάλη κοινωνική μεταρρύθμιση. Πάνω στις κατακτήσεις της τελευταίας δεκαπενταετίας προσδοκούμε να οικοδομήσουμε τις συνθήκες για την εξίσωση των ευκαιριών των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Άλλωστε, το αναπηρικό και γονεϊκό κίνημα της χώρας, με τους αγώνες του έχει οδηγήσει τ' άτομα με ειδικές ανάγκες στο κοινωνικό και πολιτικό προσκήνιο.

Αυτή η Έκθεση είναι το πρώτο αποτέλεσμα μιας μεγάλης και σε βάθος έρευνας που έχει ξεκινήσει η Συνομοσπονδία για την πλήρη καταγραφή της κατάστασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα και η οποία θα ολοκληρωθεί στο δεύτερο εξάμηνο του 1997.